

KOMPETENCIJE NASTAVNIKA – PRIPRAVNIKA U OSNOVNIM I SREDNJIM GLAZBENIM ŠKOLAMA – PERSPEKTIVA POSLODAVACA

prof. art. Marina Novak
Sveučilište u Zagrebu Muzička akademija

Sažetak:

Često se postavlja pitanje jesu li i u kojoj mjeri nastavnici-pripravnici nakon završetka studija glazbe na visokoškolskoj glazbenoj ustanovi, bez dodatne edukacije, sposobni raditi u nastavi u osnovnoj ili srednjoj glazbenoj školi.

Ishodi učenja studijskih programa glazbenih akademija ukazuju na to da su studenti po završetku studija kompetentni za samostalan rad u nastavi. Međutim, da bi se provjerilo stvarno stanje, potrebno je prikupiti povratne informacije od diplomiranih studenata i od njihovih poslodavaca, ravnatelja glazbenih škola. Povratne informacije diplomiranih studenata do sada su do visokoškolskih glazbenih ustanova dolazile neformalno, neposrednim kontaktom s bivšim profesorima, dok su povratne informacije poslodavaca izostale.

Kako bi se prikupile povratne informacije poslodavaca provedeno je istraživanje u suradnji s ravnateljima osnovnih i srednjih glazbenih škola u Hrvatskoj (N=23) u kojem se, između ostalog, kroz osamnaest kategorija, procjenjivala razina kompetencija potrebnih za rad u nastavi koje su stvarno usvojene tijekom studija na glazbenim akademijama. Od ispitanika se uz to tražilo da istaknu i pet, po njihovom sudu, najvažnijih kompetencija nastavnika.

Istraživanje je pokazalo da su nastavnici-pripravnici u velikoj mjeri kompetentni u području poznavanja vlastite profesije, umjetničke samostalnosti te užeg područja struke (predmeta), dok su najlošijim ocjenjena sposobnost kritike i samokritike te prilagodbe novim situacijama.

Kao pet najvažnijih kompetencija, uz sposobnost i želju za učenjem i sposobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema, ispitanici su još istaknuli i poznavanje vlastite profesije, sposobnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja te timski rad.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, glazbene škole, nastavničke kompetencije, visokoškolska glazbena pedagogija

Uvod

Kompetencije, njihov oblik, sadržaj i način stjecanja predmet su niza istraživanja protekla dva desetljeća od kad se u obrazovanju počeo uvoditi ovakav pristup. Nekoliko je razloga tomu: potreba za obrazovanjem koje treba biti prilagođeno ubrzanom tempu promjena u tehnologijama i demografskom kontekstu te zahtjevima tržišta (rada) te potreba za cjeloživotnim učenjem putem formalnih, informalnih i neformalnih oblika obrazovanja. Zbog toga je nužna izrada instrumenta pomoću kojeg se one mogu identificirati te međusobno uspoređivati (Bjørnåvold, J. 2000; Delamare Le Deist i Winterton, 2005).

Kompetencije nastavnika posebno su osjetljivo područje zbog činjenice da o njihovim profesionalnim i osobnim kompetencijama u velikoj mjeri ovisi izgradnja kompetencija njihovih učenika (Kostović- Vranješ i Ljubetić, 2008; Jurčić, 2012; Novak, 2014).

U sklopu projekta *Tuning Educational Structures in Europe* (González i Wagenaar 2003a; 2003b) izrađen je upitnik koji kroz set pitanja ispituje stavove o važnosti i razinama

njihove usvojenosti kroz studij. U istraživanju (Davidović-Mušica, Karajić, Marinković, 2005) provedenom 2004. godine u Hrvatskoj, koristeći upitnik projekta *Tuning* (2003b) na uzorku ravnatelja srednjih škola i gimnazija, zaposlenika visokoškolskih ustanova te diplomiranih studenata ispitivani su stavovi o važnosti i razinama usvojenosti općih i specifičnih sposobnosti potrebnih za rad u srednjim školama. Rezultati su pokazali da je najveći raskorak između važnosti i usvojenosti uočen kod sposobnosti primjene znanja u praksi, kreativnosti i sposobnosti rada u interdisciplinarnom timu.

U istraživanju o kompetencijama diplomiranih studenata studija građevinarstva (Deluka-Tibljaš, Karleuša i Štimac Grandić, 2011) ispitivali su se stavovi poslodavaca, nastavnika visokoškolskih ustanova i diplomiranih inženjera građevine temeljem upitnika. Rezultati pokazuju da poslodavci prosječno ocjenjuju završne kompetencije studenata boljim od samih završenih studenata te da obje skupine uočavaju iste manjkavosti u studiju.

Istraživanja u području obrazovanja nastavnika glazbe (Elgersma, 2012; Duke i Simmons, 2006; Juntunen, 2014; Roulston, Legette, i Trotman Womack, 2005; Schmidt, 1998) ukazuju da svoju početnu nastavnu praksu rade pod velikim utjecajem nastave koju su i sami prolazili kao studenti (Mills i Smith, 2003), te imaju potrebu da ju prodube vlastitim, netom stečenim iskustvom (Haddon, 2009). Schmidt (2005), prepoznajući složen međuodnos između sposobnosti planiranja, iskustva poučavanja te profesionalnog znanja, ukazuje da je potrebno kroz strukturirano vođene iskustvene događaje dopustiti studentima da prepoznaju i usporede svoja iskustva koja su stekli kao studenti i nastavnici.

Prema Polifonia Work Group, (2010: 64-67) pedagoške kompetencije na području glazbe odlikuje šest glavnih obilježja: 1. nastavnik je svojim učenicima umjetnički i izvođački uzor koji stvara glazbeno poticajno okruženje za učenje; 2. nastavnik planira i organizira – definira ciljeve, prati i vrednuje procese u svrhu učinkovitog poučavanja i učenja; 3. nastavnikova je komunikacijska i pedagoška kompetencija u službi razvoja glazbenog potencijala učenika; 4. nastavnik stvara podržavajuće i suradničko okruženje za učenje; 5. profesionalni rast i razvoj nastavnika ostvaruje se kroz reflektivnu pedagošku praksu i samovrednovanje; 6. nastavnik je promicatelj umjetničke djelatnosti, suradnik i poveznik između škole, zajednice i društva. Navedena obilježja ocrtavaju ishode učenja koji su zacrtani u studijskim programima visokoškolskih glazbenih institucija.

Prema studijskim programima Muzičke akademija Sveučilišta u Zagrebu (MA, 2013) ishodi učenja podijeljeni su u tri kategorije – praktični i teorijski ishodi učenja koji se tiču profesije glazbenika te generički ishodi koji doprinose razvitku općih kompetencija studenata, a čine ih razvijena sposobnost: učenja, samomotivacije i samostalnost u djelovanju posebice u segmentu tehnika vježbanja; kreativnog mišljenja i rješavanja složenih problema i snalaženja u novonastalim okolnostima; prikupljanja, analize i interpretacije informacija; kritičkog razvijanja ideja i argumenata; kreativnoga mišljenja, rješavanja problema i rada u novim i promijenjenim okolnostima; suradnje s drugima na združenim projektima; prezentacije svoga rada u prihvatljivom obliku, te ima primjerene informacijsko-tehnološke vještine. Ishodi su usklađeni s prilagođenim Dablinskim opisnicima (Cox, 2007).

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi u kojoj su mjeri diplomirani studenti, pripravnici u glazbenim školama, prema mišljenju njihovih poslodavaca, stekli kompetencije potrebne za samostalan rad kao nastavnici glazbe.

METODE

ISPITANICI

Istraživanje o kompetencijama nastavnika-pripravnika u osnovnim i srednjim glazbenim provedeno je u svibnju 2015. godine među ravnateljima osnovnih i srednjih glazbenih škola. Anketni upitnik koji je propitivao nastavničke kompetencije pripravnika te mogućnosti njihova daljnjeg usavršavanja distribuiran je elektroničkom poštom na adrese ravnatelja svih glazbenih škola u Hrvatskoj s uputom da obrazac upitnika mogu popuniti u dostavljenom obrascu ili pomoću web aplikacije 'Google forms'.

Ukupno su prikupljena 23 ispunjena obrasca što čini jednu četvrtinu od ukupnog broja ravnatelja ili voditelja glazbenih škola u Hrvatskoj, a 11 ispitanika ravnatelji su osnovnih i srednjih glazbenih škola te osnovnih glazbenih škola i jedan je voditelj osnovnog glazbenoškolskog programa pri osnovnoj školi.

Ispitanici djeluju na području 14 županija od čega najveći broj dolazi iz Grada Zagreba (4), Krapinsko-zagorske županije (4) i Požeško-slavonske (3) dok je po jedan ispitanik iz Šibensko-kninske, Osječko-baranjske, Bjelovarsko-bilogorske, Sisačko-moslavačke, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske, Vukovarsko-srijemske, Zagrebačke, Varaždinske, Karlovačke i Zadarske županije.

Podjednaka je distribucija zastupljenosti škola s različitom tradicijom rada - od onih utemeljenih pred više od 50 godina (5), između 20 i 49 (6), 10 i 19 (6) te škola s manje od deset godina tradicije (6). Najzastupljenija je grupa srednje velikih škola od 100 do 250 učenika 47,8% (11) te do 40 zaposlenika (47,8%, 11), zatim većih škola s 250 do 500 učenika 26,1% (6) i 40 do 80 zaposlenika (30,4%, 7) te su podjednako s 13% (3) zastupljeni ravnatelji velikih škola s više od 500 učenika te onih najmanjih s manje od 50 učenika, odnosno 80 i više zaposlenika (8,7%, 2) i s 10 i manje zaposlenika (13,3%, 3) (Tablica 1).

Najveći broj ispitanika navodi da su tijekom proteklih pet godina zapošljavali pripravnike: 26,1% (6) škola zaposlilo je od 2 do 5 pripravnika; 43,5% (10) između 6 i 10 pripravnika, 21,7% (5) 12 i više pripravnika, dok samo 9% (2) nije zaposlilo mlade nastavnike bez stručnog ispita (Tablica 1).

Ispitanici u prosjeku imaju između 10 i 30 godina radnog iskustva te različite godine ravnateljskog iskustva – 26,1% ih je s ravnateljskim iskustvom do dvije godine, 43,5% od 3 do 10 godina, 21,7% s iskustvom između 12 i 20 godina te 8,7% koji su više od 20 godina ravnatelji glazbenih škola (Tablica 2). Velika većina završila je studij iz područja glazbe (78%), dok su ostali završili visokoškolsko obrazovanje u srodnim nastavničkim strukama.

Tablica 1. distribucija ispitanika prema tradiciji, broju učenika, nastavnika i zaposlenih pripravnika

tradicija škole	više od 50 godina	20 do 49 godina	10 do 19 godina	manje od 10 godina
n	5	6	6	6
%	21,7	26,1	26,1	26,1
broj učenika	više od 500 učenika	od 250 do 500 učenika	od 100 do 249 učenika	manje od 100 učenika
n	3	6	11	3
%	13,0	26,1	47,8	13,0

broj zaposlenika	više od 80 zaposlenika	od 40 do 80 zaposlenika	od 10 do 39 zaposlenika	manje od 10 zaposlenika
n	2	7	11	3
%	8,7	30,4	47,8	13,0

broj pripravnika u proteklih 5 godina	više od 10 pripravnika	od 6 do 10 pripravnika	od 2 do 5 pripravnika	nisu zapošljavali pripravnike
n	5	10	6	2
%	21,7	43,5	26,1	8,7

Tablica 2 distribucija ispitanika prema godinama radnog i ravnateljskog iskustva

radno iskustvo	30 i više godina	od 20 do 29 godina	do 20 godina	bez odgovora
n	6	10	5	2
%	26,1	43,5	21,7	8,7

ravnateljsko iskustvo	20 i više godina	od 10 do 19 godina	od 3 do 10 godina	do 2 godine
n	2	5	10	6
%	8,7	21,7	43,5	26,1

INSTRUMENT

Anketni upitnik izrađen je tako da kroz 18 kategorija ispituje stavove ispitanika o kompetencijama pripravnika. Od ispitanika se traži da se slože s jednom od četiri tvrdnje koja bi najbolje odgovarala njihovom mišljenju o razini usvojenosti određene kompetencije tijekom studija („uopće nije stečeno na studiju“, „u manjoj mjeri stečeno na studiju“, „djelomično stečeno na studiju“, „u cijelosti stečeno na studiju“). Kategorije kompetencija podijeljene su u profesionalnu (osnovno poznavanje vlastite profesije, umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj) i generičke kategorije podijeljene u tri podskupine (Davidović-Mušica, Karajić i Marinković, 2004) - instrumentalne (osnovna znanja iz područja studija, sposobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema, sposobnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja, sposobnost analize i sinteze, sposobnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku, znanje stranog jezika, poznavanje rada na računalu, sposobnost donošenja odluka), interpersonalne (sposobnost konstruktivne kritike i samo-kritike, timski rad, poštivanje različitosti i multikulturalnosti, poštivanje etičkih principa profesije) i sistemčke (sposobnost prilagodbe novim situacijama, sposobnost i želja za učenjem, sposobnost stvaranje novih ideja (pronalaženje rješenja), sposobnost refleksije) (Tablica 3). Uz to ispitanici su zamoljeni da od navedenih kompetencija označe pet koje su po njihovom mišljenju najvažnije nastavničke kompetencije.

Tablica 3. Podjela ispitnih kategorija prema vrsti kompetencije

kompetencije	skupina vještina		
osnovno poznavanje vlastite profesije	profesionalne		
umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj			
osnovna znanja iz područja studija	instrumentalne	generičke	
spособnost donošenja odluka			
spособnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema			
spособnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja			
spособnost analize i sinteze			
spособnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku			
znanje stranog jezika			
poznavanje rada na računalu			
spособnost konstruktivne kritike i samokritike			interpersonalne
timski rad			
poštivanje različitosti i multikulturalnosti			
poštivanje etičkih principa profesije			
spособnost prilagodbe novim situacijama	sistemičke		
spособnost i želja za učenjem			
spособnost stvaranja novih ideja (pronalaženje rješenja)			
spособnost refleksije			

REZULTATI

Nakon analize prikupljenih podataka iz upitnika (N=23) mogu se uočiti jasni trendovi pri određivanju najuspješnije stečenih te najvažnijih kompetencija za nastavnički poziv (Tablica 4). Distribucija odgovora nema statistički značajnijih odstupanja s obzirom na veličinu, tradiciju i lokaciju škola te radni i ravnateljski staž ispitanika.

Tablica 4. Distribucija rezultata po kategorijama

Kompetencije	N	NN	a	b	c	d	M	SD	P
osnovno poznavanje vlastite profesije	23	3	0	1	10	9	5	4,55	14
umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj	23	1	0	1	8	13	4,5	5,36	4
osnovna znanja iz područja studija	23	2	0	0	10	11	5	5,29	6
spособnost donošenja odluka	23	4	4	4	11	0	4	3,97	2

spособnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema	23	2	1	7	12	1	4	4,64	15
spособnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja	23	3	4	5	11	0	4,5	3,96	13
spособnost analize i sinteze	23	0	3	9	9	2	6	3,36	2
spособnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku	23	2	3	5	7	6	5,5	1,58	0
znanje stranog jezika	23	0	2	5	13	3	4	4,39	0
poznavanje rada na računalu	23	0	9	5	7	2	6	2,7	1
spособnost konstruktivne kritike i samo-kritike	23	2	5	5	10	1	5	3,24	9
timski rad	23	1	2	7	12	1	4,5	4,44	12
poštivanje različitosti i multikulturalnosti	23	3	1	3	12	4	3,5	4,21	2
poštivanje etičkih principa profesije	23	3	2	1	13	4	3	4,76	1
spособnost prilagodbe novim situacijama	23	2	6	7	7	1	6,5	2,55	6
spособnost i želja za učenjem	23	1	0	5	7	10	6	3,7	15
spособnost stvaranje novih ideja (pronalaženje rješenja)	23	3	2	9	9	0	5,5	4,09	11
spособnost refleksije	23	3	2	5	13	0	3,5	4,97	1

a = tvrdnja „uopće nije stečeno na studiju“; b = tvrdnja „u manjoj mjeri stečeno na studiju“; c = tvrdnja „djelomično stečeno na studiju“; d = tvrdnja „u cijelosti stečeno na studiju“; P = među pet najvažnijih kompetencija

Tablica 5. Distribucija rezultata prema medijanu zbroja susjednih kategorija odgovora

Kompetencije	M a+b	M b+c	M c+d	P
osnovno poznavanje vlastite profesije	0,5	5,5	9,5	14,0
umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj	0,5	4,5	10,5	4,0
osnovna znanja iz područja studija	0,0	5,0	10,5	6,0
spособnost donošenja odluka	4,0	7,5	5,5	2,0
spособnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema	4,0	9,5	6,5	15,0
spособnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja	4,5	8,0	5,5	13,0
spособnost analize i sinteze	6,0	9,0	5,5	2,0
spособnost pisane i usmene komunikacije na materinjem jeziku	4,0	6,0	6,5	0,0

znanje stranog jezika	3,5	9,0	8,0	0,0
poznavanje rada na računalu	7,0	6,0	4,5	1,0
sposobnost konstruktivne kritike i samo-kritike	5,0	7,5	5,5	9,0
timski rad	4,5	9,5	6,5	12,0
poštivanje različitosti i multikulturalnosti	2,0	7,5	8,0	2,0
poštivanje etičkih principa profesije	1,5	7,0	8,5	1,0
sposobnost prilagodbe novim situacijama	6,5	7,0	4,0	6,0
sposobnost i želja za učenjem	2,5	6,0	8,5	15,0
sposobnost stvaranje novih ideja (pronalaženje rješenja)	5,5	9,0	4,5	11,0
sposobnost refleksije	3,5	9,0	6,5	1,0

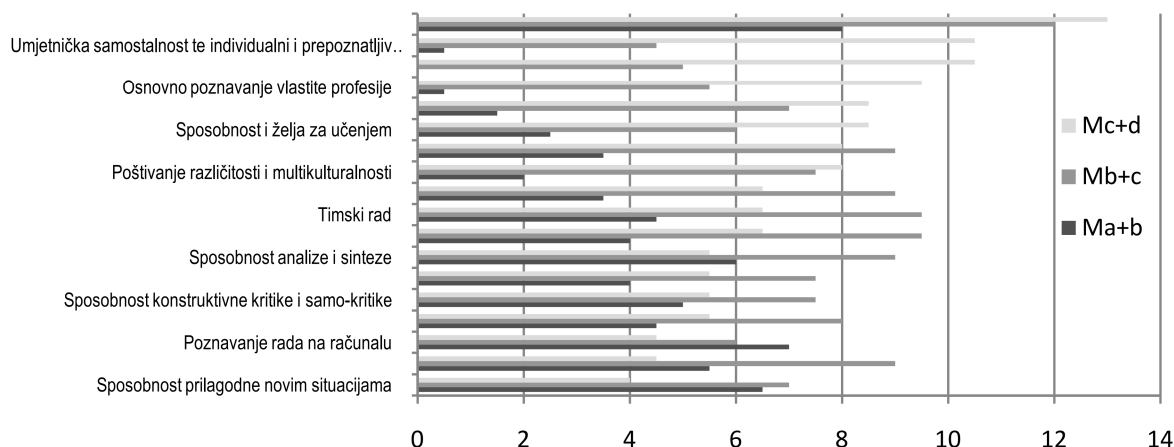
a = tvrdnja „uopće nije stečeno na studiju“; b = tvrdnja „u manjoj mjeri stečeno na studiju“; c = tvrdnja „djelomično stečeno na studiju“;

d = tvrdnja „u cijelosti stečeno na studiju“; $M a+b$ = medijan zbroja odgovora a i b; $M b+c$ = medijan zbroja odgovora b i c; $M c+d$ = medijan zbroja odgovora c i d; P = među pet najvažnijih kompetencija;

Kao kompetencije koje su najbolje razvijene tijekom studija (Tablica 5) ispitanici ističu kategorije *umjetnička samostalnost te Individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj* ($M c+d=10,5$) i *osnovna znanja iz područja studija* (10,5) za koje su najčešće odabirane tvrdnje „u cijelosti stečeno na studiju“ (d) te „djelomično stečeno na studiju“ (c). Slijede *osnovno poznavanje vlastite profesije* (9,5) te *sposobnost i želja za učenjem* (8,5) te *poštivanje etičkih principa profesije* (8,5). Kao najslabije ocijenjene kompetencije ocijenjene s „uopće nije stečeno na studiju“ (a) i „u manjoj mjeri stečeno na studiju“ (b) ispitanici su odredili *poznavanje rada na računalu* ($M a+b=7$) te *sposobnost prilagodbe novim situacijama* (6,5). Među kompetencijama koje su djelomično (c) ili u manjoj mjeri (b) stečene na studiju ističu se kategorije *sposobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema* ($M b+c=9,5$) i *timski rad* (9,5), zatim podjednako *znanje stranog jezika* (9) *sposobnost refleksije* (9), *sposobnost stvaranje novih ideja (pronalaženje rješenja)* (9) i *sposobnost analize i sinteze* (9). Zanimljivo je da je kategorija *sposobnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku u distribuciji odgovora* dobila ujednačen broj odgovora u svim tvrdnjama (SD 1,58).

Grafički prikaz odgovora (Slika 1) pokazuje distribuciju odgovora od najbolje do najslabije usvojenih kategorija kompetencija tijekom studija.

Određujući koje su kategorije kompetencija najvažnije za nastavnički poziv u glazbenim školama (Slika 2) *sposobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema* te *sposobnost i želja za učenjem* sa po 15 odabira, zatim *osnovno poznavanje vlastite profesije* (14), *sposobnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja* (13) i *timski rad* (12). Nisu odabrane kategorije *znanje stranog jezika* te *sposobnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku* dok su po jedan odabir imale sljedeće kompetencije: *poštivanje etičkih principa profesije*, *sposobnost refleksije*, *poznavanje rada na računalu*.



Slika 1. distribucija odgovora o razini usvojenosti kategorija kompetencija tijekom studija



Slika 2. Distribucija odgovora o pet najvažnijih kategorija kompetencija

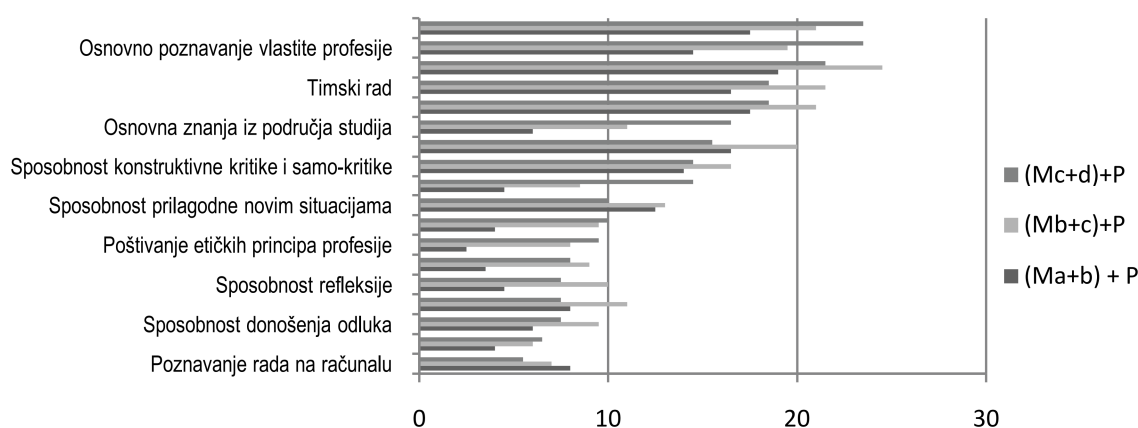
Tablica 6. Usporedba rezultata razina usvojenosti kategorija kompetencija tijekom studija te njihove važnosti u nastavničkom zvanju u glazbenoj školi

kompetencija	(Ma+b)+ P	(Mb+c)+P	(Mc+d)+P
osnovno poznavanje vlastite profesije	14,5	19,5	23,5
umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj	4,5	8,5	14,5
osnovna znanja iz područja studija	6,0	11,0	16,5
sposobnost donošenja odluka	6,0	9,5	7,5
sposobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema	19,0	24,5	21,5

spodobnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja	17,5	21,0	18,5
spodobnost analize i sinteze	8,0	11,0	7,5
spodobnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku	4,0	6,0	6,5
znanje stranog jezika	3,5	9,0	8,0
poznavanje rada na računalu	8,0	7,0	5,5
spodobnost konstruktivne kritike i samokritike	14,0	16,5	14,5
timski rad	16,5	21,5	18,5
poštivanje različitosti i multikulturalnosti	4,0	9,5	10,0
poštivanje etičkih principa profesije	2,5	8,0	9,5
spodobnost prilagodbe novim situacijama	12,5	13,0	10,0
spodobnost i želja za učenjem	17,5	21,0	23,5
spodobnost stvaranje novih ideja (pronalaženje rješenja)	16,5	20,0	15,5
spodobnost refleksije	4,5	10,0	7,5

Uspoređujući najbolje ocijenjene i najvažnije kategorije najveću podudarnost postižu kompetencije *spodobnost i želja za učenjem* (10 tvrdnji „u cijelosti stečeno na studiju“(d), 7 „djelomično stečeno na studiju“(c) te 15 odabira kao jedna od pet najvažniji kompetencija(P); (mc+d)+P=23,5) i *osnovno poznavanje vlastite profesije* (9;10;14; (mc+d)+P=23,5) slijede *spodobnost primjene znanja u rješavanju praktičnih problema* (1;12;15; (mc+d)+P=21,5), *spodobnost planiranja, organiziranja i vrednovanja ciljeva poučavanja i timski rad* ((mc+d)+P=18,5).

Na začelju se nalazi pet podjednako ocijenjenih kategorija kompetencija čija je važnost i razina usvojenosti najslabije ocijenjena: *poznavanje rada na računalu, sposobnost pisane i usmene komunikacije na materinskom jeziku, sposobnost donošenja odluka, sposobnost refleksije te sposobnost analize i sinteze*.



Slika 3. distribucija rezultata usporedbe usvojenosti i važnosti pojedinih kategorija kompetencija

RASPRAVA I ZAKLJUČCI

Rezultati istraživanja pokazuju da su poslodavci prepoznali ključne kompetencije koje su nužne za razvitak mladih nastavnika pripravnika u glazbenim školama. Preliminarni rezultati istraživanja predstavljeni su na sastanku ravnatelja škola koje je u svibnju 2015. godine sazvala Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu te na vijeću nastavnika akademije. Diskusije nakon predstavljanja rezultata istaknule su potrebu tješnje veze između visokih učilišta te glazbenih škola u kojima velik broj diplomiranih glazbenika započinje i nastavlja profesionalnu karijeru.

Pozitivno je što prema istraživanju studenti imaju dosta razvijene profesionalne kompetencije koje im mogu dati početnu sigurnost u nastavi. U generičkim kompetencijama najbolje su i dalje ocijenjene instrumentalne kompetencije vezane uz osnovna znanja iz područja studija. U druge dvije kategorije rezultati pokazuju da su značajnije razvijene interpersonalne kompetencije iz područja poštivanje etičkih principa profesije te systemske iz domene sposobnosti i želje za učenjem. Posljednja je od većine ispitanika ocijenjena i kao najvažnija kompetencija. Ti podatci djeluju ohrabrujuće jer upućuju na to da unatoč nedostatnom iskustvu i potrebi prakse diplomirani studenti glazbenih akademija jesu sposobni za tržište rada i da njihova prilagodba u mnogome ovisi o njihovim generičkim kompetencijama. Dakako, vrlo je široko područje za daljnji razvoj. U području kompetencija koje omogućuju uspješnu primjenu znanja u rješavanju praktičnih problema, planiranje, organiziranje i vrednovanje ciljeva poučavanja, te rad u timu, područjima koja su označena kao važne kategorije, a malo ili djelomično stečene tijekom studija, potrebno je poboljšati nastavnu praksu, odnosno usmjeriti studijske programe na situacijsko učenje u području nastavnih vještina.

Potrebno je preispitati zbog čega su neke od kategorija kompetencija označene kao ne toliko važne, a s druge strane prepoznate kao razvijene. Jedna je od takvih umjetnička samostalnost te individualni i prepoznatljiv umjetnički izričaj. Sukladno nalazima Polifonia Working Group (2010) iz uvodnog dijela rada, nastavnik je svojim učenicima umjetnički i izvođački uzor koji stvara glazbeno poticajno okruženje za učenje. U tom svjetlu njegova umjetnička samostalnost dio je pedagoških kompetencija koja unapređuje proces nastave.

Skupina instrumentalnih generičkih vještina: sposobnost analize i sinteze, komunikacije na materinskom i stranom jeziku te poznavanje rada na računalu, zatim interpersonalne - poštivanje različitosti i multikulturalnosti, etičkih principa profesije te systemska sposobnost refleksije nisu prepoznate kao važne za nastavnički poziv, premda su ocijenjene kao dijelom stečene tijekom studija. Premda ima prostora za daljnji, sistematičniji razvoj ovih kompetencija tijekom studija, potrebno je upitati praktičare, ravnatelje i nastavnike u glazbenim školama - kakav je nastavnik budućnosti?

Obuhvaćajući vrlo usko područje, ovo, brojem ispitanika ograničeno istraživanje, otvara prostor za daljnja moguća istraživanja u području glazbene pedagogije koja bi mogla obuhvatiti širu populaciju diplomiranih studenata glazbe koji rade u glazbenim školama, studenata glazbe te nastavnika glazbenih visokoškolskih ustanova. zanimljivo bi bilo istražiti područje kompetencija nastavnika glazbe u općeobrazovnim programima i srodnim umjetničkim programima (ples, amaterski ansambli, predškolski programi) te usporediti njihove značajke.

LITERATURA

- Bjørnåvold, J. (2000). *Making Learning Visible* (Thessaloniki: CEDEFOP).
- Cox, J. (2007) *Handbook - Curriculum Design and Development in Higher Music Education*. AEC. Utrecht. Preuzeto s <http://www.aec-music.eu/userfiles/File/AEC%20Handbook%20-%20Curriculum%20Design%20and%20Development%20in%20Higher%20Music%20Education%20-%20EN.pdf> 30.travnja 2016.
- Deluka-Tibljaš, A., Karleuša, B., Štimac Grandić, I. (2011). Definiranje ishoda učenja na studijima građevinarstva Sveučilišta u Rijeci(Definition of learning results during civil engineering studies at the University of Rijeka). *Građevinar : časopis Hrvatskog saveza građevinskih inženjera* (0350-2465) 63 (2011), 1; 1-10.
- Duke, R. A., i Simmons, A. L. (2006). The nature of expertise: Narrative descriptions of 19 common elements observed in the lessons of three renowned artist-teachers. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 170, 7–19. preuzeto sa <http://www.jstor.org/stable/40319345> 30.travnja 2016.
- Elgersma, K. (2012). First year teacher of first year teachers: a reflection on teacher training in the field of piano pedagogy. *International Journal of Music Education*, 30, 409–424. doi: 0.1177/0255761412462970
- González, J. i Wagenaar, R. (2003a). Quality and European Programme Design in Higher Education. *European Journal of Education*, Vol. 38, No. 3 (Sep., 2003), pp. 241-251. preuzeto sa <http://www.jstor.org/stable/1503501> 30. travnja 2016.
- González, J. i Wagenaar, R. (ur.) (2003b). *Tuning Educational Structures in Europe. Final Report – Pilot Project Phase 1*. Bilbao: University of Deusto. Preuzeto sa http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf 30.travnja 2016.
- Haddon, E. (2009). Instrumental and vocal teaching. How do music students learn to teach. *British Journal of Music Education*, 26, 57–70. doi:10.1017/S0265051708008279
- Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: Recedo.
- Juntunen, M-L. (2014) Teacher educators' visions of pedagogical training within instrumental higher music education. A case in Finland. *British Journal of Music Education*, Vol. 31 , No 2 pp 157-177, doi:10.1017/S0265051714000102
- Kostović- Vranješ, V. i Ljubetić, M. (2008). „Kritične točke“ pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*, Svezak 20, pp. 147-162.
- MA (2013) *Elaborati o studijskim programima Integriranih sveučilišnih studija*. Zagreb. Muzička akademija Sveučilišta u Zagebu. preuzeto sa <http://www.muza.unizg.hr/images/recenzije> 4.srpnja 2014.
- Mills, J. i Smith, J. (2003). Teachers' beliefs about effective instrumental teaching in schools and higher education. *British Journal of Music Education*, 20, 5–27. preuzeto sa http://journals.cambridge.org/abstract_S0265051702005260. 30. travnja 2016.
- Novak, M. (2014). Kompetencije i usavršavanje učitelja razredne nastave za izvođenje nastave glazbene kulture. U I. Prskalo, A. J. Lozančić, Z. Braičić (Ur.), *Suvremeni izazovi teorije i prakse odgoja i obrazovanja*. Zbornik radova međunarodnog znanstveno-stručnog simpozija 14. Dani Mate Demarina. Zagreb: Učiteljski fakultet.
- Polifonia Working Group for Instrumental and Vocal Music Teacher Education (2010.) *Handbook – Instrumental and Vocal Teacher Education: European Perspectives*. Brussels: AEC Publications. preuzeto sa <http://www.aec-music.eu/userfiles/File/aec-handbook-instrumental-vocal-teacher-education-european-perspectives-en.pdf> 11.srpnja2014.

- Roulston, K., Legette, R. i Trotman Womack, S. (2005). Beginning music teachers' perceptions of the transition from university to teaching in schools, *Music Education Research*, 7:1, 59-82, preuzeto sa <http://dx.doi.org/10.1080/14613800500042141>. 30.travnja 2016.
- Schmidt, M. (1998). Defining "good" music teaching: Four student teachers' beliefs and practices. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 138, 19-46.
- Schmidt, M. (2005) Preservice string teachers' lesson-planning processes. An exploratory study. *Journal of Research in Music Education*, 53, 6-25

PRIMARY AND SECONDARY MUSIC SCHOOL TEACHER-TRAINEE COMPETENCES – AN EMPLOYER'S PERSPECTIVE

Abstract: Often the question is raised whether, and to what extent, the teachers-trainees, upon completing their studies of music at a higher musical institution, are able to teach in elementary or secondary music school without additional training.

The learning outcomes of study programs at music academies suggest that, upon graduating, the students are competent to work independently in the classrooms. However, in order to verify the actual situation, it is necessary to collect feedback, both from graduate students, as well as from their employers, music school's principals. Thus far graduate feedback has been acquired informally, through their direct contact with former professors at academies, and there has been no formal effort to gather feedback from employers.

In order to collect feedback from employers, a survey was conducted in cooperation with the principals of primary and secondary music schools in Croatia (N = 23) in which, through eighteen categories, among other things, the actual level of competence required for teaching and acquired through studies at a music academy was assessed. Respondents were, in addition, required to highlight five, in their opinion most important teacher competencies.

Research has indicated that the teachers-trainees are largely competent in their field of knowledge, artistic independence and subject matter, while the worst evaluated was their ability to criticise and self-criticise and their ability to adapt to new situations.

As the five most important competencies, along the ability and desire to learn and the ability to apply knowledge in solving practical problems, respondents are stressed the importance of the great knowledge of the profession, the ability to plan, organize and evaluate the goals of teaching and teamwork.

Keywords: higher education music pedagogy, lifelong learning, music schools, teaching

Kompetenzen der Lehrer-Praktikanten in primären und sekundären Musikschulen – aus der Perspektive der Arbeitgeber

Zusammenfassung: Oft wird die Frage gestellt, ob und in welchem Ausmaß die Lehrer-Praktikanten, nach dem Musik-Studium an einer höheren musikalischen Bildungsanstalt, in der Lage sind, ohne zusätzliche Ausbildung in einer primären oder sekundären Musikschule zu unterrichten.

Die Lernergebnisse von Studiengängen an Musikhochschulen deuten darauf hin, dass die Studenten nach ihrem Abschluss kompetent für selbständige Arbeit im Klassenzimmer sind.

Um jedoch die tatsächliche Situation zu überprüfen, ist es notwendig, Feedback zu sammeln, sowohl von diplomierten Studenten als auch von ihren Arbeitgebern, den Schulleitern der Musikschulen. Die Rückmeldungen der diplomierten Studenten kamen bisher nur informell zu Musikhochschulen zurück, durch den direkten Kontakt mit den ehemaligen Professoren an den Akademien. Die Rückmeldungen der Arbeitgeber fehlten bislang gänzlich.

Um Rückmeldungen von den Arbeitgebern zu sammeln, wurde eine Umfrage in Zusammenarbeit mit den Schulleitern der primären und sekundären Musikschulen in Kroatien (N = 23) durchgeführt, bei der unter anderem durch achtzehn

Kategorien das für den Unterricht benötigte Kompetenzniveau bewertet wurde, das tatsächlich durch das Musik-Studium erworben wurde. Die Befragten sollten zudem noch fünf ihrer Meinung nach wichtigsten Lehrerkompetenzen hervorheben.

Die Untersuchung hat gezeigt, dass die Lehrer-Praktikanten in ihrem Wissensgebiet, ihrer künstlerischen Selbstständigkeit und ihrem engeren Berufsbereich (Fach) weitgehend kompetent sind, während am schlechtesten ihre Fähigkeit zur Kritik und Selbstkritik und die Anpassung an neue Situationen bewertet wurde.

Zu den fünf wichtigsten Kompetenzen, neben der Fähigkeit und dem Wunsch nach dem Lernen, sowie der Fähigkeit der Wissensanwendung bei der Lösung der praktischen Probleme, betonen die Befragten noch das Wissen über den eigenen Beruf, Fähigkeit zur Planung, Organisation und Bewertung der Lernziele und die Teamarbeit.

Schlüsselbegriffe: lebenslanges Lernen, Musikschulen, Lehrerkompetenzen, Musikpädagogik an den Hochschulen